T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/360
KARAR NO : 2024/343
KARAR TR : 07/10/2024

ÖZET: Yersiz olarak ödenen *"özel hizmet tazminatının"* geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda, davanın kabulüne ilişkin Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarih ve E.2018/358, K.2021/437 sayılı kararının KALDIRILMASINA,hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 17. İdare Mahkemesinin17/05/2018 tarih ve E.2017/1113, K.2018/1014 sayılı KARARININ KABULÜNE ve bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : N.K
Vekili : Av. N.A
Karşı Taraf : Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Vekili : Av. Z. Ö

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1. Davacı N.K'nın vekili, 04/05/2017 tarihinde açtığı dava dilekçesinde; müvekkilinin davalı Bakanlıkta hemşire olarak görev yaptığını, 1998 yılında lise mezunu olarak çalışmaya başladığını ve 2004 yılında lisans diploması alıp bunu davalı kuruma ibraz ederek maaş farkı aldığını, müvekkile çalışmakta olduğu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığınca 17/03/2017 tarih ve ...12876 sayılı işlemle eğitim durumu farkından doğan özel hizmet tazminatının fazla ödendiği iddiasıyla 19.362,20 TL borç tahakkuk ettirildiğini, bu borcun temel nedeninin de müvekkilin mezuniyetinin, yapmakta olduğu işle ilgisinin bulunmamasından kaynaklandığının ifade edildiğini, bu borcun açıkca hukuka aykırı olması sebebiyle, 27/03/2017 tarih 12417 sayılı dilekçeyle bakanlığın ilgili birimine itiraz edildiğini, öncelikle itiraz dilekçesinde de belirttikleri gibi her şeyden evvel cezaya dayanak hukuki sebeplerin yerinde olmayıp, müvekkile fazladan yapılan bir ödeme bulunmadığını, müvekkile yapılan tüm ödemelerin yasal olduğunu, böyle bir borcun varlığını kabul etmek anlamına gelmemekle birlikte farazi olarak bir an için müvekkile fazla ödeme yapıldığı düşünülse dahi, bu ödemenin idare tarafından iade alınabilmesi için Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/68, K.1973/14 sayılı kararında belirttiği üzere; yersiz ve fazla ödemeye memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi ya da idareyi aldatıcı belge ibraz etmesi, idarece yapılan işlemin, işlem yapıldığı tarih itibariyle idare hukuk yönünden yoklukla malul olması ve özel hukuk yönünden de mutlak butlanla sakıt olması, yahut hatanın memurun kolayca anlayabileceği kadar açık olmasına rağmen idareye bildirmemesi hallerinden en az birinin bulunması gerektiğini; iş bu iptale konu işleme dayanak bulgu paylaşım formunun *"neden"* başlıklı bölümünden de varsa dahi fazla ve yersiz ödemenin nedeninin *"idarece gerekli dikkat ve özenin gösterilmemesi, kontrol sisteminin etkin bir şekilde yürütülmemesi, idarece oranların hatalı olarak belirlenmesi, verilerin bilişim sistemine hatalı olarak girilmesi"* olarak belirtildiğini, bu sayılan hallerin yukarıda belirtilen, iade alınması için gereken hallerden olmadığı açık olmasına rağmen ilgili idari birimin bu temel hususları dikkate almayarak 20/04/2017 tarih ve ...298 sayılı yazısıyla itirazlarını reddettiğini, davalının, 20/04/2017 tarih ve ...298 sayılı yazısında ret sebebi olarak *"personelin aylık gelir ve giderlerini gösteren maaş bordrosuna gerek elektronik sistemler ve internet aracılığıyla gerekse de ilgili tahakkuk personeli vasıtasıyla ulaşabileceğini, benzer unvan kadronun elde ettiği maaş ile kendi maaşlarını kolayca kıyaslayabileceğini, dolayısıyla kendisine her ay hataen yapılan fazla ve yersiz ödemeyi tespit edebileceğini ve idareyi haberdar edebileceğini"* belirttiğini, müvekkilin maaşında, öğrenimini başarıyla tamamlaması sonucunda, eğitim seviyesinin yükselmesi sebebiyle bir artış olması gerektiğini, nitekim müvekkilin de temelde bu artış için lisans diploması aldığını ve aldığı bu diplomanın, davalı tarafından kabul edilerek müvekkile maaş farkı yansıtıldığını, maaştaki artışın doğru olduğu düşünceleri saklı kalmak üzere, bir an için farazi olarak bu artışın yanlış olduğu kabul edilse dahi ilk olarak herhangi bir kurum veya kuruluşta çalışan bir kişiden tüm mesai arkadaşlarının maaşlarını araştırma yaparak, maaş bordrolarını inceleyerek öğrenmesini beklemenin hukuken ve ahlaken mümkün olmadığını, bir kişinin mesai arkadaşlarının gelirlerini incelemesinin, müvekkilden beklenemeyecek bir durum olmasından da öte malum olduğu üzere normal hayatta ayıp sayılacak bir davranış olarak bile kabul edilebilir nitelikte istisnai bir davranış türü olduğunu, idari birimin müvekkilden yapılmasını beklediği bu incelemenin, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun açıkca saydığı

hallerde geçen *"hatanın memurun kolayca anlayabileceği kadar açık"* ifadesine uygun düşmediğini, diğer yandan bir an için müvekkilin mesai arkadaşlarının gelir pusulalarını incelediği, kendisine fazladan yapılan bir ödemenin bulunduğu halde menfaat temin etmek için bunu davalı idareye bildirmediği düşünülse dahi, aynı kadroda bulunan, maaşı daha az yattığı kabul edilen ve bundan da kolayca haberdar olduğu varsayılan diğer personelden hiç birinin bu duruma itiraz etmemiş olmasının, davalı idarenin memurların birbirlerinin ücret pusulalarını kolayca kontrol edebilecekleri tezini çürüterek, memurların bu hatayı fark etmemesinin ve durumu idareye bildirmemesinin ne kadar doğal bir durum olduğunu gösterdiğini, ifade ederek; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından, fazla ödenen özel hizmet tazminatına ilişkin olarak çıkarılan 19.362,20 TL kişi borcunun tahakkuk ettirilmesine ilişkin 17/03/2017 tarih ve ...12876 sayılı işlem ile bu işlemin dayanağı olan 17/01/2017 tarih ve ...77 sayılı işlemlerin iptali istemiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına karşı 04/05/2017 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. **Ankara 17. İdare Mahkemesi 17/05/2018 tarih ve E.2017/1113, K.2018/1014 sayılı kararı**ile, dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, davalı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi 27/09/2018 tarih ve E.2018/998, K.2018/1095 sayılı kararı ile istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir. İdare Mahkemesi kararının ilgili kısmı şöyledir:

> *"Dava dosyasının incelenmesinden; davalıBakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığının Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığında yaptığı denetimde, davalı İdarede hemşire olarak görev yapan davacıya, maaşında özel hizmet tazminatı ile iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük zamlarının fazla ödendiğinin tespit edildiği, bu tespite istinaden davacıya 19.362,20 TL borç çıkarılmasına ilişkin 17/03/2017 tarihli ve E.12876 sayılı işlemin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.*
>
> *Davalı idarenin savunma dilekçesi ve ekinde gönderilen bilgi ve belgelerin tetkikinden, davacının,davacıya yersiz ve fazla ödenen özel hizmet tazminatı ve yan ödeme aylıklarına ilişkin adli yargıda dava açılmadığı ve icra takibine başlanılmadığı, yersiz olduğu iddia edilen ödemelerin geri alınmasına dayanak olarak Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılıkararından bahsedildiği görülmektedir.*
>
> *Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun yukarıda aktarılan 22.12.1973 gün ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararından,idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı (genel hükümlere göre zamanaşımı süresi içinde) her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği, bu şekilde yapılmış olan ödemlerinsebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği, idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemelerin (genel zamanaşımı süresi içinde)her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin dava açma süresi içinde geri alınabileceğianlaşılmaktadır.*
>
> *Bu durumda, davacının, davalı idarede 15.05.2009 tarihinde göreve başladığı, 15.05.2009 tarihinden itibaren maaşında özel hizmet tazminatı ile iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük zamlarının daha fazla ödenmeye başlandığı, 2009 yılı itibariyle aynı konumda olan kamu görevlilerine, farklı kurumlarda farklı miktarlarda maaş ödemesinin yapıldığı, davaya konuolan fazla ödemenin, Bakanlığın İç Denetim Birimi Başkanlığının, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığında yaptığı denetimde tespit edilebildiği, davacıya yapılan yersiz ödemenin, basitbir inceleme ile anlaşılabilecek bir hata olmaması nedeniyle açık hata olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı gibi, davacının gerçek dışı beyanı veya hilesi bulunduğunun da davalı idarece ortaya konulamadığı hususları karşısında idare ve idari yargı yerleri yönünden bağlayıcı nitelikte olan ve yukarıda anılan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında benimsenen ilkeler karşısında, söz konusu miktarın davacıdan İçtihadı Birleştirme Kararında belirtilen süre içinde geri alınması gerekirken, bu süreler geçirildikten sonra 15.05.2009 -15.10.2016 tarihleri arasında yapılan hatalı ödemeden 17.03.2017 tarihli işlemle davacı sorumlu tutularak davacıdan tahsili yoluna gidilmesinde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.*
>
> *Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline..."*

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

3. Davacı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı vekili dilekçesinde; Bakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığınca, Bakanlığın Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının maaş, yolluk ve fazla mesai ödeme işlemleri hakkında yapılan denetim neticesinde hazırlanan 29/12/2016 tarih E.48872 sayılı denetim raporunda, davalıya özel hizmet tazminatı, iş riski, iş güçlüğü zamları kaynaklı 19.362,20 TL'nin fazla/haksız olarak ödendiğinin tespit edildiğini; 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 60. maddesinin (e) bendi ile ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacakları takip ve tahsil işlemlerini yürütmekle görevli Strateji Geliştirme Başkanlığınca söz konusu alacağa ilişkin borçlandırma işlemi yapıldığını, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının onayı ve maaş dönemleri itibariyle

hesapladığı tutarlar esas alınarak *"Borç Bildirimi ve Tebliğ Belgesi"*nin Strateji Geliştirme Başkanlığınca hazırlandığı ve ilgilisine tebliğ edilmek üzere Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığına iletildiğini, tebliğ sürecinin tamamlandığını; davalının, borç bildirimi ve tebliğ belgelerini imzalamasıyla, haksız olarak edinilen vemal varlığında haksız ve hukuki dayanaktan yoksun şekilde gerçekleşen artışı kabul ettiğini; hataen yapılan fazla ve yersiz ödemenin anlaşılarak idarenin haberdar edilebileceğini, fazla ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca tahsili için bu davanın açıldığını ifade ederek; toplam 19.362,20 TL'nin ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle N.K'ya karşı 27/06/2018 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

4. **Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 30/11/2021 tarih ve E.2018/358, K.2021/437 sayılı kararı**ile, davanın kabulü ile 19.362,20 TL'nin temerrüt tarihi olan 22/04/2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsili ile davacıya ödenmesine karar vermiş, davalı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesi 15/03/2023 tarih ve E.2023/407, K.2023/488 sayılı kararı ile davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi kararının ilgili kısımları şöyledir:

> *"Mahkememizde açılan dava fazla yapılan ödemenin sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde tahsili talebidir.*
>
> *Ankara 17.İdare Mahkemesinin 2017/113 Esas-2018/1014 Karar sayılı ilamı incelendiğinde davacının Nale Köybaşı, davalının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, davanın davamıza konu olan alacağın ödenmesine dair Bakanlık tarafından N.K'na ödenenfazla ödemelerin iadesine dair işlemin iptali olduğu ve mahkeme tarafından işlemin iptaline karar verildiği, davalı bakanlık tarafından istinaf yoluna başvurulduğu ve Ankara Bölge İdare Mahkemesin 7.İdari Dava Dairesinin 2018/998 Esas-2018/1095 Karar sayılı ilamı ile kararın kesin olmak üzere onandığı görülmüştür.*
>
> *Tüm dosya kapsamı ve bilirkişi raporu birlikte incelendiğinde davanın davacı Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında hemşire unvan ile çalışmakta bulunan davalı N.K hakkında davacı Bakanlığın İç Denetim Birimi Başkanlığınca düzenlenmiş bulunan 30/11/2016 tarih ve 2016/16 rapor numaralı denetim raporuna göre davalı adına 15/11/2006 - 15/10/2016 tarihleri dahil maaşında yapılmış bulunan fazlaödenenözel hizmet tazminatı ve yan ödeme tutarları toplamı olan 19.362,20 TL'nın tahsili için dava açılmış olduğu, söz konusu denetim raporunun İç Denetim Birimi Başkanlığınca 29/12/2016 tarih ve 48872 sayılı yazıları ile Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığına gönderildiği, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca' 17/01/2017 tarih ve 77 sayılı olurla, "...gerçekleştirilen denetim sonucunda düzenlenen 29/12/2016 tarih ve E.48872 sayılı denetim raporunda belirtilen bulgularda yersiz yan ödeme aylığı ödenen ...Hemşire N.K....hakkında kişi borcu oluşturulmasına..." şeklinde olur alındığı, kişi borcuna ait borç bildirimi ve tebliğ belgesinin davalıya 22/03/2017 tarihinde tebliğ edildiği, denetim raporundan davalı N.K'ya yapılan fazla ödemelerin tarih ve miktarlarının ise; 15/11/2006 - 15/12/2008 tarihleri arasında 3.093,29 TL ,15/01/2009- 15/12/2010 tarihleri arasında 3.339,98. TL, 15/01/2011 - 15/12/2012 tarihleri arasında 3.895,10. Tl,15/01/2013 - 15/12/2014 tarihleri arasında 4.457,27 TL ve 45/01/2015 - 15/10/2016 tarihleri arasında 4.579,56.Tl olduğu, davalı hemşireye her ay maaşıyla birlikte ödenen özel hizmet tazminatı oranın % 97 olarak ödendiği, ödenmesi gereken özel hizmet tazminatı oranının ise % 72 olması gerektiği, yan ödeme tazminat puanları toplamının ise 1550 puan üzerinden ödendiği, ödenmesi gereken yan ödeme tazminat puanı toplamının ise 1200 olması gerektiği ve de dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*
>
> *TBK. m.77/1'e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80'de"aynen geri verme ilkesi"negöre düzenlenmiştir.*
>
> *Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.*
>
> *Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.*
>
> *HGK'nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13-387 E.-1984/997 K. sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK'nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.*
>
> *Ankara 17. İdare Mahkemesinin 2017/113 Esas- 2018/1014 Karar sayılı ilamı kararı iledavacının davalı idarede 15/05/2009 tarihinde göreve başladığı, 15/05/2009 tarihinden itibaren maaşında özel hizmet ile iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük zamlarının daha fazla ödenmeye başlandığı, 2009 yılı itibariyle aynı konumda olan kamu görevlilerine farklı kurumlarda farklı miktarlarda maaş ödemesinin yapıldığı davaya konu olan fazla ödemenin, Bakanlığın İç Denetim Birimi Başkanlığının, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığında yaptığı denetimde tespit edilebildiği, davacıya yapılan yersiz ödemenin basit bir inceleme ile anlaşılabilecek bir hata olmaması nedeniyle açık hata olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı gibi, davacının gerçek dışı beyanı veya hilesi bulunduğunun da davalı idarece ortaya konulamadığı hususları karşısında idare ve idari yargı yerleri yönünden bağlayıcı nitelikte olan ve yukarıda anılan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında benimsenen ilkeler karşısında, söz konusu miktarın davacıdan İçtihadı Birleştirme Kararında belirtilen süre içinde geri alınması gerekirken*

bu süreler geçirildikten sonra 15/05/2009 - 15/10/2016 tarihleri arasında yapılan hatalı ödemeden 17/03/2017 tarihli işlemle davacı sorumlu tutularak davacıdan tahsili yoluna gidilmesinde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyledava konusu işlemin iptaline karar verilmiş ise dedavacınındava konusu19.362,20 TL yi temerrüte düştüğü tarih olan 22.04.2017 tarihinden (borcun davalıya 22.03.2017 tarihinde tebliğ edildiği ve 1 aylık ödeme süresi tanındığı dikkate alındığında) itibaren yasal faiz ile davacıya ödemesi gerektiği kabul edilerek davanın kabulüne karar verilmiştir... "

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

5. İdari yargı yerinde davacı, adli yargı yerinde davalı olan N.K vekili, 20/04/2023 tarihli dilekçe ile; Ankara 17. İdare Mahkemesinin kesinleşen kararından sonra, davalı idarenin,tarafları konusu ve sebebi aynı uyuşmazlık ile ilgili olarak, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açtığını ve mahkemenin davanın kabulüne karar verdikten sonra kararın kesinleşmesi üzerine ortaya hüküm uyuşmazlığı çıktığını belirterek; İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmek üzere adli yargı yerine başvuru dilekçesi vermiş, talep üzerine adli yargı yerince başvuru dilekçesi adli ve idari yargı dosyalarının asılları ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

6. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCELERİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

7. Danıştay Başsavcısı; kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği yönünde yazılı düşünce bildirmiştir. Başsavcılık yazılı düşüncesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...USÛLE İLİŞKİN İNCELEME :

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluşu ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesinde; adlî ve idarî yargı mercileritarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği, ilgili kişiveya makamın Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebileceği kurala bağlanmıştır.

Bu kanunî düzenlemeye göre hüküm uyuşmazlığının varlığı için;

a)Uyuşmazlık bulunduğu ileri sürülen hükümlerin, adlî ve idarî yargı mercilerince verilmesi,

b) Konusu, sebebi ve taraflarından en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Davaların esasının hükme bağlanmış bulunması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerinegetirilmesinin olanaksız bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada adlî ve idarî yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar bulunduğu, davanın konusu, sebebi ve taraflarının aynı olduğu, her iki kararda da davanın esasının hükme bağlandığı, idarî yargıda, davacıya, 15/11/2006-15/06/2016 tarihleri arasında maaşında yersiz olarak yapılmış bulunan özel hizmet tazminatı ve yan ödeme tutarı karşılığı toplam 19.362,20 TL'nin bir ay içinde geri ödenmesi gerektiğini belirten 17/03/2017 tarihli işlemin iptal edilmesine karşılık; adlî yargıda, söz konusu idarî işleme konu tutarın temerrüt tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar verildiği anlaşılmakta olup, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin mümkün olmaması karşısında, adlî ve idarî yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

MADDÎ OLAY:

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İç Denetim Birimi tarafından, personelin maaş ve fazla mesai ödeme işlemleri kapsamında gerçekleştirilen denetim sonucunda düzenlenen 30/11/2016 tarihli ve 2016/16 sayılı denetim raporunda;bazı personele fazla ve yersizözel hizmet tazminatı, yan ödeme aylığı, aile yardımı, yabancı dil tazminatı ve ek gösterge aylığı ödendiği, bu bağlamda Bakanlıkta 1998 yılında lise düzeyinde hemşire olarak göreve başlayıp, 2004 yılında Açık Öğretim Fakültesi İktisat Fakültesinden mezun olarak bu görevine devam eden N.K'ya, bitirdiği yükseköğretim programının, sağlık hizmetleri sınıfına atanılabilecek meslekî bir üst öğrenim sayılmadığı için, "lise ve dengi meslekî sağlık öğrenimi görmüş" olanlar için öngörülenpuanlar üzerinden özel hizmet tazminatı ile iş güçlüğü zammı, iş riski zammı, temininde güçlük zammı ödenmesi gerekirken, "meslekî yüksek öğrenim görmüş" olan personel için öngörülen puanlar üzerinden ödeme yapılmak suretiylefazla ve yersiz olarak ödeme yapıldığının tespit edilmesi üzerine, 15/11/2006-15/06/2016 tarihleri arasında fazladan yapılan ödeme tutarı olan 19.362,20 TL'nin 30 gün içerisinde ödenmesi gerektiğinin 17/03/2017 tarihli yazıyla adı geçene bildirildiği anlaşılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık

hizmetleri sınıfı" başlıklı bölümünde sayılan unvanlar arasında "hemşire" unvanına da yer verilmiş, 152. maddesinde; niteliği ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışanlara iş güçlüğü zammı, hayat ve sağlık için tehlike arzeden hizmetlerde çalışanlara iş riski zammı, temininde, görevde tutulmasında veya belli yerlerde istihdam edilmesinde güçlük bulunan elemanlar için temininde güçlük zammı ödenebileceği, sağlık hizmetleri sınıfına ait kadrolarda görevli olup da, bu görevleri ile ilgili olmayan bir üst öğrenimi bitirenler için, önceki öğrenim durumlarına ait özel hizmet tazminatı oranlarının esas alınacağı kurumların sağlık hizmetleri sınıfına ait kadrolarında bulunanlardan, bulundukları hizmet sınıflarına atanılabilecek meslekî bir üst öğrenimi bitirenlere, cetvellerde ayrıca belirtilen istisnâî durumlar hariç olmak üzere, kariyerleri (meslekî üst öğrenimleri) esas alınarak zam ve tazminat ödeneceği; kadroları sağlık hizmetleri sınıfında bulunanlardan, bulundukları hizmet sınıflarından bir kadroya atanılamayacak herhangi bir üst öğrenimi bitirenlere bitirdikleri üst öğrenimden dolayı zam ve tazminat ödenmeyeceği, Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 160 seri nolu Genel Tebliğin "E-Uygulamaya ilişkin Ortak Açıklamalar" Bölümünün 3. maddesinde "kadroları sağlık hizmetleri sınıflarında bulunan personelden, bulundukları hizmet sınıflarına atanılabilecek meslekî bir üst öğrenimi bitirerek, diploma veya çıkış belgelerini kurumlarına ibraz edenlere, intibak işlemlerinin yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın, belgelerin kuruma ibrazını takip eden ay başından geçerli olmak üzere, îtâ amirlerinden alınacak ödeme onayı ile, cetvellerde ayrıca belirtilen istisnâî durumlar hariç olmak üzere bitirilen aynı sınıfla ilgili meslekî üst öğrenimin karşılığı olan zam ve tazminatlar ödenecek, bunlar için ayrıca yıl içinde kontrol işlemi yapılmayacaktır." kuralı yer almış, madde sonunda verilen örnekte; lise dengi meslekî sağlık öğrenimi görmüş olup, sağlık hizmetleri sınıfında "hemşire" kadrosunda görev yapan ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine bağlı Sağlık Kurumları İşletmeciliği Programından mezun olan personelin, anılan programın Yükseköğretim Kurulu tarafından sağlık personeli önlisans programları statüsünde kabul edilmemesi nedeniyle, meslekî sağlık yüksek öğrenim görmüş olanlar için öngörülen zam ve tazminatlardan yararlandırılmayacağı belirtilmiştir.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME:

Hukukî güvenlik ilkesi, kişilerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukukî güvenlik ilkesinin bir unsuru olan idarî tasarrufların makable şamil olmaması (geçmişe etkili olmaması) ilkesi, müesses vaziyetlerle müktesep hakları korumak ve hukukî münasebetlerde istikrar sağlamak ihtiyaç ve zaruretinden doğmuş sosyal bir hayat kaidesidir. (DURAN Lütfi, İdare Hukuku Meseleleri, 1964, s. 403).

Yerleşmiş (müesses) durumların hataen doğmuş olsalar ve hak teşkil etmeseler bile, her zaman geriye yürür şekilde ortadan kaldırılabilmeleri, istikrarı ve toplumun güven hissini sarsar, kamu düzenini zedeler. Hukuka aykırı işlemin ilgili kişi lehine doğurduğu hukukî durumların ilelebet tartışma konusu yapılması sakıncalıdır. Dolayısıyla belirli bir süre geçtikten sonra bu hukukî durumların korunmasında, meşrû yararları olan ilgililerin korunmasını, yani hukukî durumların dokunulmazlığını kabul etmek gerekir. (TAN Turgut, İdarî İşlemin Geri Alınması, 1970, s. 60).

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun 27/01/1973 tarihli, E.1972/6, K.1973/2 sayılı kararında; idare hukukuna ilişkin anlaşmazlıklara idare hukuku kurallarının uygulanmasının gerekli olduğu, sebepsiz zenginleşmede sebep ile bunun sonuçlarını ayırmak gerektiği, eğer bu sebep idare hukukuna ilgilendiren bir sebep ise muteber olup olup olmadığının idare hukuku ilkelerine göre çözümlendikten sonra sonuçlarının tayin ve tespitinde Borçlar Kanununun uygulanacağı, ancak sebepsiz zenginleşmenin sonuçlarına Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanabilmesi için idare hukukunda bu hükümlerin aksine hüküm bulunmaması gerektiği, başka bir ifadeyle Borçlar Kanunu hükümlerinin idare hukukunda hüküm bulunmadığı hallerde tamamlayıcı hüküm olarak uygulanabileceği, idarenin mahkemeye başvurmadan re'sen istirdada kalkması hâlinde Danıştayın anlaşmazlığı çözmek için idare hukuku kurallarını uygulayacağı, idarenin fazla ödemeleri memurun aylığından kesmeyip mahkemeye başvurması hâlinde anlaşmazlık aynı olduğu hâlde bu kez idare hukuku kurallarının değil de Borçlar Kanunu kurallarının uygulanması ve belki de tamamen aksi sonuca varılmasının adalet ve hukuk düzeninin kabul edemeyeceği bir duruma yol açacağı, hukuk alanında istikrar ve güvenin ise temel ilkelerden olduğu, onun için anlaşmazlık sebebi idare hukukunu ilgilendiren bir sebep ise bu çelişkiyi önlemek, ikili sonuca varma ihtimalini ortadan kaldırmak, uygulamada yeknesaklığısağlamak için işlemin ait bulunduğu hukuk dalı kurallarının uygulanmasının zorunlu olduğu, bu itibarla, idarenin yanlış işlemini geri alması üzerine geri alma tarihine kadar ödediği fazla paraların sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tahsilini istemesi davalarında yanlış işlemin geri alınıp alınamayacağı ve geri alınabilse dahi geçmişteki durumların hukukça tanınması gerekip gerekmediği ve bunun sonucu olarak ödenmiş paraların geri istenip istenemeyeceğikonusundaki sorunun idare hukuku kurallarından faydalanılarak çözümlenmesi gerektiği, sebepsiz zenginleşme davasının hakkaniyete dayanan bir dava olduğu, kişiyi (özellikle intibaklarda memuru) ilelebet durumun değiştirilebileceği endişesi içinde bırakmak ve yanlış işlemin doğuşunda hiç bir payı bulunmayan (iyi niyetle zenginleşen) kişiyi aldığını geri verdikten sonra, bu yanlış işlem ve ivazsız kazandırma olmasa idi bulunacağı durumdan daha kötü bir duruma düşürmenin hakkaniyet ilkesi karşısında savunulamayacak bir tutum olacağı, müktesep hak (kazanılmış hak) ile müesses durum (yerleşmiş, kazanılmış durum) kavramları arasında fark bulunduğu, kazanılmış hakkın hukuka uygun bir işlemden doğacağı ve bu işlem geri alınsa bile ilerisi için de devam edeceği, yerleşmiş (kazanılmış) durum kavramının ise hukuka aykırı bir işlemin belirli bir süre geçtikten sonra geri alınması üzerine artık ilerisi için işlemin hüküm ifade etmeyeceğini, fakat geçmişte kalan durumun da tanınması gerektiğini ifade ettiği, yani işlemin ilerisi için değiştirildiği, düzeltildiği anlamına geleceği, onun için hukuka aykırı (yanlış) işlem dava süresi geçtikten sonra geri alınırsa sonrası için kişiye hak

bahşetmeyeceği, yalnızca geçmişteki durumun parasal da olsa tanınması sonucunu doğuracağı, bu süre geçtikten sonra idare yanlış işlemini geri alsa bile geçmişteki durumlar artık "kazanılmış durumlar" niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğunun ileri sürülemeyeceği ve geri istenmesinin mümkün olmayacağı, fakat, bunun ancak iyi niyetli kişiler için geçerli olduğu, eğer idarenin yanlış işlem yapmasına kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebebiyet vermiş ise, bu yanlış işlemi idarenin her zaman bir süre şartına bağlı olmaksızın geriye yürürşekilde geri alabileceği, belirtilmiştir.

Danıştay içtihatları birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararında da; idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hâllerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği belirtilmiş olup, anılan kararda "(...) İstikrar, kanunîlik ve kamu yararı kuralları yanında iyi niyet kuralı üzerinde de önemle durulmuştur. İdarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı terfi veya intibak işlemine idare edilenin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebep olmuşsa veyahut geri alınan idarî tasarruf yok denilebilecek bir illetle malûlse yahut bir terfi veya intibakta idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata mevcutsa ve idareyi haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye imkân yoktur. Binenaleyh bu kararlara dayanılarak yapılan kanunsuz ödemeler için süre düşünülemez ve her zaman istirdat olunabilir. Ancak bunun dışında kalan hatalı ödemeler için memurun iyi niyeti istikrar ve kanuniyet kadar önemli bir kural olduğundan yukarıda yazılan istisnalar dışında kalan hatalı ödemeler dava açma süresi içinde istirdat edilebilir." gerekçesine yer verilmiştir.

Hatalı idarî işlemlerin geri alınmasına ilişkin olarak Yargıtay ve Danıştayca alınaniçtihadı birleştirmekararları Devlet memurlarının intibak ve terfi işlemlerine ilişkin olmakla birlikte, bu kararlarda belirtilen ilkeler, hatalı idarî işlemlerin geri alınması hususunda kıyasen uygulama alanı bulabilecek genel ilkeler olduğundan, hukuka aykırı idarî işlemlere dayalı olarak elde edilen kazanımların geri alınıp alınamayacağına ilişkin bu ilkelerden somut olayın özellikleri dikkate alınmak suretiyle yararlanılması mümkündür.

Dosyanın incelenmesinden; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında lisemezunu hemşire kadrosunda görev yapmakta iken Açık Öğretim Fakültesi İktisat Fakültesinden mezun olanN.K'ya 17/04/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının I sayılı Cetvelinin C Sağlık Hizmetleri Bölümünün 3. maddesinin a) bendinde yer alan "Meslekî Sağlık Yüksek Öğrenim Görmüş Olanlar" için öngörülen iş güçlüğü zammı, iş riski zammı, temininde güçlük zammı olmak üzere toplam 1550 puan üzerinden yan ödeme tazminatı; özel hizmet tazminat oranlarının belirlendiği II Sayılı Cetvelin F Sağlık Hizmetleri Bölümünün 6. maddesinin 6. fıkrasının (a) bendinde yer alan "Meslekî Sağlık Yüksek Öğrenim Görmüş" sağlık personeli için öngörülen97 puan üzerinden de özel hizmet tazminatı ödendiği, ancak; lise mezunu olarak görev yapmakta iken mezun olduğu yüksek öğretim programının, bulunduğu hizmet sınıfına atanılabilecek meslekî bir üst öğrenim olmaması nedeniyle, "lise dengi meslekî sağlık öğrenimi görmüş sağlık personeli" için öngörülen, iş güçlüğü zammı, iş riski zammı, temininde güçlük zammı olmak üzeretoplam 1200 puan, özel hizmet tazminatının ise 72 puan üzerinden hesaplanarak ödeme yapılmasıgerektiği, bu durumun Bakanlığın İç Denetim Birimi tarafından gerçekleştirilen denetim sonucunda düzenlenen 30/11/2016 tarihli denetim raporuyla tespit edilmesi üzerine, adı geçene 15/11/2006-15/06/2016 tarihleri arasında yersiz ödenen toplam 19.362,20 TL borcun ödenmesinin 17/03/2017 tarihli yazıylabildirildiği, fazla ödeme yapılması konusunda adı geçenin hilesi veya gerçek dışı beyanı bulunduğuna ilişkin bir iddianın idarece ileri sürülmediği anlaşılmaktadır.

Hemşire kadrosunda görev yapan N.K'ya 9 yıl 7 ayda toplam 19.362,20 TL fazla ödeme yapıldığından, aylık gelirine oranı oldukça az olan uyuşmazlığa konu fazla ödeme tutarı adı geçenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata olarak nitelenemeyeceği için idareyi haberdar etmemesi nedeniyle iyi niyetli olmadığından söz edilemeyeceği gibi, bu ödemenin yapılmasında herhangi bir hilesi veya idareyi yanıltıcı beyanı bulunmadığından ve Yargıtay İçtihadıBirleştirme Kurulukararındabelirtildiği üzere idare yanlış işlemini geri alsa bile, iyiniyetli memurlar bakımından geçmişteki durumlar artıkmüesses (yerleşmiş) durum niteliğinde olacağı için yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz zenginleşme teşkil ettiği ileri sürülemeyeceğinden, davacı lehine oluşan müessesdurumun yok sayılması sonucunu doğuracak şekilde ilk ödeme tarihinden 10 yıl 4 ay, son ödeme tarihinden ise 9 ay sonra geri istenilmesinin hukukî güvenlik ilkesiyle bağdaşır bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesince verilen karar sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunduğundan, bu gerekçeyle İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ :

1- Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17/05/2018 tarihli ve E:2017/1113, K:2018/1014 sayılı kararı ile Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarihli ve E:2018/358, K:2021/437 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2- Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarihli ve E:2018/358, K:2021/437 sayılı kararınınkaldırılmasına;

3- Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17/05/2018 tarihli ve E:2017/1113, K:2018/1014 sayılı kararının belirtilen gerekçeyle benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

8. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı; kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve idare mahkemesi kararının benimsenmesi istemiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği yönünde yazılı düşünce bildirmiştir. Başsavcılık yazılı düşüncesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinde, ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş; taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve kanun yollarının tüketildiği anlaşılmıştır.

Hüküm uyuşmazlığına konu Ankara 17. İdare Mahkemesi kararında, davacıya yapılan özel hizmet tazminatı ve iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük zamlarının yasal faiziyle birlikte iade edilmesine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesine karşın, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi kararında, söz konusu ödemenin yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

Dava dosyalarının incelenmesinden; yapılan denetim sonucunda, hemşire olan davacıya özel hizmet tazminatı ve iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük zamlarının hatalı olarak ödendiğinin tespit edildiği, 17.03.2017 tarihli işlemde, 15.11.2006-15.06.2016 dönemini kapsayan dönemde tarafına yersiz ödeme yapıldığı belirtilerek, söz konusu dönemde yersiz ödemenin yasal faiziyle birlikte iadesinin istenildiği anlaşılmaktadır. Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, N.K'na bu dönemde yapılan dava konusu ödemenin yersiz olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 22.12.1973 tarihli ve 1968/8 E., 1973/14 K. sayılı kararının uygulanması gerekmektedir. Anılan kararda, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Bu kararla konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyansöz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen dava konusu ödemelerin mevzuatın yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, Danıştay İBK'nın anılan kararı uyarınca, mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyan olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen dava konusu ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17.05.2018 tarihli ve 2017/1113 E., 2018/1014 K. sayılı kararı ile Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30.11.2021 tarihli ve 2018/358 E., 2021/437 K. sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30.11.2021 tarihli ve 2018/358 E., 2021/437 K. sayılı kararının kaldırılmasına;

Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17.05.2018 tarihli ve 2017/1113 E., 2018/1014 K. sayılı kararının benimsenmesine,

Karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir..."

V. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

9. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun *"Kişisel sorumluluk ve zarar"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"(Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.) Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir."

10. Aynı Kanun'un, 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi ile"*Zam ve Tazminatlar*" başlığı altında yeniden düzenlenen, 152. maddesinin (II)"*Tazminatlar*" başlıklı fikrasında; görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının bu maddede belirtilen oranları aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca*(2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle "Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Cumhurbaşkanınca" şeklinde, "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.)* belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde tazminat olarak ödeneceği öngörülmüş, ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirtilmiş; bunlar arasında özel hizmet tazminatıile diğer zam ve tazminatlarada yer verilmiştir.

11. Anılan Kanun maddesi uyarınca 05/05/2006 tarihli ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17.4.2006 günlü, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının "*Bazı özel durumlara ilişkin esaslar*"başlıklı 4. maddesinde, Karara ekli I, II ve III sayılı cetvellerde yer alan zam ve tazminatların ödenmesinde uyulacak esasların neler olduğugösterilmiş; "*Cetvellerin kontrol, onay ve dağıtım usulü*" başlıklı 5. maddesinde ise, belirtilen usule göre hazırlanan zam ve tazminatların, belirtilen merciler tarafından kontrol edilen cetvellere ve dağılım listelerine göre ödeneceğine ilişkin hususlara yer verilmiştir.

12. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *"Kamu zararı"* başlıklı 71. maddesi şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

(Değişik üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

*(Değişik son fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." (*2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 213 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan*"Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak"* ibaresi *"Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan"* şeklinde değiştirilmiştir.*)*

B. Yargı Kararları

13. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8 K.1973/14 sayılı kararında özetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

14. Benzer konudaki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına da değinmekte yarar görülmektedir. 27/01/1973 tarih ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı İçtihadı Birleştirme kararının sonuç kısmı şöyledir:

" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine..."

15. Anılan kararın gerekçesinde, şu değerlendirmelerde bulunulmaktadır:

"...Yukarıdan beri yapılan açıklama ve incelemelerden anlaşılacağı gibi, yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği, tarzında bir sonuca varmak gerekir. Belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğu da ileri sürülemeyecek ve geri istenmesi mümkün olmayacaktır..."

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

16. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 08/07/2024 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

17. 2247 sayılı Kanun'un24. maddesi hükmüne göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi, konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması, her iki kararın da kesinleşmiş olması,kararlarda davanın esasının hükme bağlanması, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesinin arandığını;

18. Bu madde kapsamında, hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen adli ve idari yargı kararlarının incelenmesinden; ortada, adli ve idari yargı yerlerince davanın esası hakkında verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; N.K'ya 19.362,20 TL özel hizmet tazminatı, iş riski ve iş güçlüğü zamlarının fazla ödendiğinden bahisle, fazla ödemeye ilişkin olarak çıkarılan 19.362,20 TL kişi borcunun tahakkuk ettirilmesine ilişkin 17/03/2017 tarih ve ...12876 sayılı işlem ile bu işlemin dayanağı olan 17/01/2017 tarih ve ...77 sayılı işlemlerin iptali istemiyle adı geçen tarafından idari yargı yerinde dava açılırken; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca fazla ödeme toplamı 19.362,20 TL'nin tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açıldığı; bu anlamda davaların konu ve sebeplerinin yanında, taraflarının da aynı olduğunu;

19. Ankara 17. İdare Mahkemesi'nce, davacı N.K'ya özel hizmet tazminatı, iş riski ve iş güçlüğü zamlarının fazla ödendiğinden bahisle 19.362,20 TL borç çıkarılmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verildiğini;

20. Öte yandan, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verilen kararda; davalıya (N.K'ya) fazladan ödenen özel hizmet tazminatı, iş riski ve iş güçlüğü zamlarının toplam tutarı olan 19.362,20 TL'nin yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsili ile davacıya (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na) ödenmesine karar verildiğini;

21. Buna göre; özel hizmet tazminatı, iş riski ve iş güçlüğü zamları ile ilgili olarak Ankara 17. İdare Mahkemesinde yapılan yargılama sonucu idari işlemin iptaline karar verilirken, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde idari işlemin hukuka uygun olduğuna ve idarece istenilen alacağın tahsiline karar verilmiştir. Böylelikle adli ve idari yargı yerlerindeki çelişkili kararlar nedeniyle hakkın yerine getirilmesi olanaksız hale geldiğini;

22. Bu durumda, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı üzere; fazla ödendiği ileri sürülen toplam 19.362,20 TL özel hizmet tazminatı, iş riski ve iş güçlüğü zamları ile ilgili olarak tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğduğundan, kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğini belirterek;

"1- Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17/05/2018 tarih ve E.2017/1113, K.2018/1014 sayılı kararı ile Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarih ve E.2018/358, K.2021/437 sayılı kararı arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

2- 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca:

a) İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirilmesine, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasının görüşülmesine" oy birliği ilekarar vermiştir.

23. Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı vekilince verilen cevap dilekçesinde; davalarını sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak açtıkları, davacıya yapılan hatalı ödemenin idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı; idari yargıda açılan davanın ise fazla ödemenin iadesi yönündeki idari işlemin iptaline ilişkin olduğu, bu nedenle 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen şekildehüküm uyuşmazlığının doğmadığı savunularak, başvurunun reddine karar verilmesitalep edilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

24. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Seyfi HAN, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 07/10/2024 tarihli toplantısında:

25. Başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Süleyman ARIDURU'nun hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

26. Hüküm uyuşmazlığına ilişkin olay, Sanayi veTeknoloji Bakanlığında hemşire olarak görev yapan N.K'ya, 15/11/2006-15/06/2016 tarihleri arasında, özel hizmet tazminatının fazla ödendiğinden bahisle 19.362,20 TL borç çıkarılmasından kaynaklanmaktadır.

27. Davacı N.K, 19.362,20 TL kişi borcunun dayanağı 17/01/2017 tarih ve 53496172-020/77 sayılı işlemin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır. Bu işlem 17/03/2017 tarih ve ... E.12876 sayılı yazı ekindegönderilen Borç Bildirimi ve Tebliğ Belgesiyle birlikte 22/03/2017 tarihinde adı geçene tebliğ edilmiş; yukarıda ayrıntılı olarak yazıldığı üzere, Ankara 17. İdare Mahkemesinde yapılan yargılama sonucu idari işlemin iptaline karar verilmiştir.

28. Öte yandan, davacı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, hataen yapılan fazla ve yersiz ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca davalı N.K'dan tahsili amacıyla adli yargı yerinde dava açılmış; Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi fazla ödenen 19.362,20 TL'nin davalı kişiden tahsili ile davacı idareye ödenmesine karar vermiş, davalı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesi 15/03/2023 tarih ve E.2023/407, K.2023/488 sayılı kararı ile davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

29. Konuya ilişkin mevzuat kapsamında, Bakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığının Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığında yaptığı denetimde, idarede hemşire olarak görev yapan N.K'nın maaşını oluşturan kalemlerde, 2006-2016 yılları arasında özel hizmet tazminatına ilişkin tutarlar hesaplanırken, puan ve oranlarda hata yapıldığı, örneğin 2500 yerine 2900 puan; %145 yerine %180 oranı üzerinden hesaplamaya gidilerek ödeme yapıldığıanlaşılmaktadır. Taraflar arasında, fazla ödemenin kaynağı olarak gösterilen denetim raporlarında ve yapılan hesaplamalarda hata veya yanlışlık olduğu konusunda herhangi bir çekişme bulunmamaktadır.

30. Buna karşılık,idari yargıda davacı adli yargıda davalı olan N.K'na15/11/2006-15/06/2016 tarihleri arasında hataya düşülerek, maaşındaki özel hizmet tazminatının ödemesinin fazla yapıldığı; adı geçenin söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

31. Bu bakımdan, parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

32. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesindeki düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasında sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte; mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmamaktadır.

33. Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince; 5018 sayılı Kanun'un yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde

kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

34. Bu durumda kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli, E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

35. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

36. Olayda; İdarece, hemşire N.K'na yersiz ödenen özel hizmet tazminatı tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, söz konusuödemelerde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı görülmektedir.

37. Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, dava açma süresi geçtikten sonra, idarenin ancak yok hükmündeki idari işlemleri ile ilgililerin gerçeğe aykırı beyanı veya hilesi nedeniyle veya açıkça hataya düşerek tesis ettiği idari işlemlerini geri alabileceği, dava konusu işlemde ise sayılan şartların hiçbirisi bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen Ankara 17. İdare Mahkemesi kararının hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

38. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarih ve E.2018/358, K.2021/437 sayılı kararının kaldırılmasına; Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17/05/2018 tarih ve E.2017/1113, K.2018/1014 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/11/2021 tarih ve E.2018/358, K.2021/437 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Ankara 17. İdare Mahkemesinin 17/05/2018 tarih ve E.2017/1113, K.2018/1014 sayılı KARARININ KABULÜNE,

C. Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

07/10/2024 tarihinde, Üye Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Kenan	Doğan	Eyüp	Seyfi
YAŞAR	AĞIRMAN	SARICALAR	HAN

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Sanayi veTeknoloji Bakanlığında hemşire olarak görev yapan N.K'na, 15/11/2006 - 15/06/2016 tarihleri arasında, özel hizmet tazminatının fazla ödendiğinden bahisle,19.362,20 TL'nin geri istenilmesine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında "*İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği*" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22.12.1973 tarih ve E., 1968/8, K. 1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; "*Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir*" gerekçesiyle direnme hükmünün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 5.12.1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; "*Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa

dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

…….. İdare Mahkemesinin …….. tarihli ve …….. esas, …….. sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18.5.2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun 61. maddesine göre;

"*Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır.*"

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 77. maddesine göre;

"*Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.*

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur."

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye "*sebepsiz zenginleşme*" denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Genel Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır

Buna göre 15/11/2006 - 15/06/2016 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine,özel hizmet tazminatının ödemesinin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, N.K'na, 15/11/2006 - 15/06/2016 tarihleri arasında, yersiz olarak ödenenözel hizmet tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Ankara 17. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunanAdli Yargıya ait Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle, sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyorum.

Üye
Doğan AĞIRMAN